

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

Nový průzkum SZÚ: přes 80% veřejnosti v ČR podporuje výběr z širší nabídky školních obědů

Reprezentativní sociologický výzkum občanů ČR v závěru roku 2016 položil otázku, zda dotazovaní preferují podávání jednoho druhu oběda ve školních jídelnách či výběr z více druhů. Zcela jednoznačně lze konstatovat, že více než 4/5 (82,5%) občanů ČR preferuje nabídku školního oběda v podobě možnosti vybrat si z více druhů, tedy větší možnosti z hlediska individualizované pestrosti stravy. Pro školní oběd v podobě jednoho druhu se vyjádřilo pouze 17,5% respondentů. Bylo dotazováno celkem 1841 osob. Závěry výzkumu, provedeného Lékařským informačním centrem, s.r.o., jsou reprezentativní pro občany ČR z hlediska jejich pohlaví, věku a regionu (kraje).

K čemu je takový průzkum dobrý

Pokud si kladete otázku, proč je takový dotaz vůbec důležitý, pak odpověď je celkem jednoduchá. Každý z nás v daních přispívá na podporu školního stravování. Má pak také právo vyslovit svůj názor na věc, protože děti a jejich zdraví nám všem zdaleka není lhostejné. Jde o to, jak dál koncipovat školní stravování, aby byl naplněn atribut tzv. nutriční adekvátnosti = určité % naplnění denní doporučené dávky živin.

Jak je školní stravování koncipováno

Novinkou posledních desetiletí se stala nabídka z více variant oběda (např. A, B, C menu nebo hlavního chodu). Jestliže školní jídelna nabízí celý měsíc pouze jednu variantu, může celkem pohodlně zabezpečit nutriční adekvátnost obědů, očekávanou podle platné legislativy (vyhláška č. 107/2005 Sb.; novela č. 17/2015). Ta říká, že v měsíčním průměru by oběd měl pokrýt 35% denní doporučené dávky živin. Pokud ale jídelna nabízí např. 3 druhy obědů každý den a dítě či rodič může denně volit jinou nabídku (což se spíše podobá "školní restauraci"), může teoreticky za 22 dnů v měsíci vybírat z více než 31 miliard kombinací měsíčního menu. Dobré pro zákazníka, ale neřešitelné pro jídelnu, pokud by měla striktně plnit požadavky legislativy.

Chování dětí versus zdraví

Rozhodnutí o nabídce má docela zásadní charakter. Jak z hlediska zdravotního (bezpečnost a nutriční adekvátnost), přičemž je dobré si uvědomit, že výživa dětí se neodehrává pouze ve škole, tak i z hlediska chování, kde např. chuť obědů hraje docela důležitou roli. Chutě dětí se, díky evoluci, trochu liší od chutí dospělých, přirozeně preferují sladší a tučnější potraviny. Návyk z rodiny je také velmi významný, často více než vrozené vlohy k výběru potravin. Chutnost je významný faktor, protože oběd může být nutričně adekvátní, ale není mezi dětmi příliš oblíben. A obráceně. Je to velká výzva, ideál pro všechny asi neexistuje.

Co z toho plyne

Je asi načase uvědomit si, že širší výběr z obědů znamená současně daleko větší odpovědnost rodičů/děti za adekvátní výběr a že "stát" nemůže z vcelku jasných důvodů jen tak vymáhat plnění současných legislativně zakotvených požadavků.

Má to nějaké řešení?

Snad ano, např. rozvolnit striktní požadavek v legislativě a současně nabídnout technické řešení pro rodiče, aby si mohli sami kontrolovat průměrnou měsíční nutriční adekvátnost obědů již při volbě z nabídky. Nebo chceme raději jen jedinou volbu oběda, proti preferencím veřejnosti? Liberální přístupy v sobě nesou požadavek na vyšší individuální odpovědnost, jak je známé.

Příloha

Jak se názory naší veřejnosti na věc liší podle různých socio-demografických faktorů: (vše uvedené je statisticky významné)

Co názory ovlivňuje

Názor občanů na tuto otázku významně souvisí s věkem, rodinným stavem, počtem osob v domácnosti, vzděláním, počtem dětí i se skutečností, zda občan vychovává v současnosti děti ve věku od 6 do 19 let. Významně ovlivňuje tyto názory i velikost obcí, výše čistého měsíčního příjmu na domácnost, povolání i vztah k náboženské víře. Jediným demografickým znakem, u kterého nebyla zjištěna statisticky významná odlišnost, je pohlaví - názor mužů a žen na to, zda má mít školní oběd podobu výběru z více jídel nebo podobu jednoho jídla, se statisticky významně neliší.

Mladí a svobodní podporují širší výběr z obědů více

Platí, že podobu školního oběda v podobě možnosti vybrat si z více jídel preferují zejména mladší věkové skupiny, s rostoucím věkem se podpora této podoby oběda snižuje a nejnižší je v nejstarších věkových skupinách. Názory na tuto otázku významně ovlivňuje rovněž rodinný stav. Největší podporu má výběr z více jídel u svobodných, významně menší je tato podpora u ovdovělých. V tomto případě může prostřednictvím rodinného stavu působit věk.

Vyšší vzdělání = preference širšího výběru z obědů

Názory na podobu školního oběda významně ovlivňuje též vzdělání. S rostoucím vzděláním roste rovněž podpora školního oběda v podobě výběru z více jídel. Méně tuto podobu podporují respondenti se základním vzděláním a vyučením, více respondenti s maturitou a vysokou školou.

Mladí a současní rodiče preferují širší výběr z obědů

V případě počtu dětí, které respondent během svého života měl, preferují školní oběd v podobě výběru z více jídel ti respondenti, kteří uvedli, že dosud neměli žádné děti, tedy mladí a svobodní. Naopak respondenti se 3 a více dětmi podporují tuto podobu školního oběda ve významně menší míře. Pokud ale respondent v současné době pečuje o děti ve věku 6 - 19 let, významně více podporuje možnosti výběru z více obědů.

Město se v názorech liší od vesnice

Platí rovněž, že významně menší podporu má možnost výběru z více jídel v obcích od 500 do 5000 obyvatel, s rostoucí velikostí obcí roste i podpora školního oběda v podobě výběru z více jídel.

Příjem domácnosti hraje roli v preferencích

Menší podporu má podoba školního oběda s výběrem z více jídel u domácnosti s nižším měsíčním příjmem, s rostoucím příjmem roste i podpora možnosti výběru z většího množství jídel.

Ateisté preferují širší výběr z obědů více

Pokud se týká vztahu k náboženské víře, více podporují školní oběd v podobě možnosti výběru z více jídel občané - ateisté, významně méně věřící občané - členové církví a náboženských společností.

Jak se liší preference podle povolání

Z hlediska povolání významně méně podporují možnost výběru z více jídel zemědělci, důchodci a nezaměstnaní, významně více naopak studenti a osoby v domácnosti či na rodičovské dovolené.

J.Ruprich et al.

Brno, 21.2.2017